

Antwoord van Gedeputeerde Staten op vragen van

J.W.N.M. Stassen (VVD), H.L. Zilverentant (VVD) en G. Atzema
(VVD)
(d.d. 20 juli 2026)

Nummer
4450

Onderwerp
Hou de kraan open (of juist dicht)

Aan de leden van Provinciale Staten

Toelichting vragensteller

Rijkswaterstaat heeft op 16 juli 2026 vanwege het nijpende watertekort het maatregelenpakket opgeschaald naar niveau 2. Er is in Nederland nu officieel sprake van een feitelijk watertekort. Daarbij wordt onder meer extra zoet water ingezet om verzilting in het westen van Nederland tegen te gaan. Juist Zuid-Holland kent een kwetsbare positie hierin vanwege de ligging aan de zee (risico voor verzilting), de lage ligging en de afhankelijkheid van de aanvoer van rivierwater.

1. *Zijn Gedeputeerde Staten bekend met de berichtgeving over het feitelijke watertekort in Nederland en de opschaling van het maatregelenpakket? En welke gevolgen heeft dit volgens GS specifiek voor Zuid-Holland?*

Antwoord

Ja, Gedeputeerde Staten zijn bekend met de berichtgeving over het feitelijk watertekort in Nederland en de opschaling van het maatregelenpakket. De provincie volgt de actuele situatie nauwlettend door actieve deelname in het Regionaal Droogte Overleg West-Midden Nederland¹ (RDO WMN).

De beschikbaarheid van voldoende zoetwater is van groot belang voor Zuid-Holland. Water is een belangrijke randvoorwaarde voor onze economie, de landbouw en glastuinbouw, natuur en het op orde houden van infrastructuur en waterstaatswerken. Een langdurig tekort aan zoetwater heeft daarmee niet alleen gevolgen voor het functioneren van het watersysteem, maar ook voor de economische continuïteit, bereikbaarheid en leefbaarheid van de provincie.

De droogte heeft in Zuid-Holland onder andere de volgende gevolgen:

- **Economische gevolgen en bereikbaarheid;** De beschikbaarheid van voldoende zoetwater is van belang voor verschillende economische sectoren in Zuid-Holland, waaronder de glastuinbouw en de landbouw. Beperkingen in de beschikbaarheid of het gebruik van water kunnen gevolgen hebben voor de bedrijfsvoering en productie. Ook de binnenvaart wordt geraakt door maatregelen die nodig zijn om verzilting tegen te gaan, zoals schutbeperkingen en sluisstremmingen. Dit kan leiden tot vertragingen en beperkingen in de bereikbaarheid over water en daarmee gevolgen hebben voor logistieke ketens.

¹ [Gebiedsindeling Regionale Droogte Overleggen \(RDO\) | Landelijk en regionaal beeld | Droogtemonitor | Rijkswaterstaat](#)

- **Waterstaatswerken;** Voldoende water is ook van belang voor het op orde houden van de waterstaatswerken. Het neerslagtekort leidt tot uitdroging van veendijken en dalende grondwaterstanden. Dit laatste leidt in veengebieden tot veenoxidatie en bodemdaling. In stedelijk gebied leidt een dalende grondwaterstand tot paalrot en daarmee tot funderingsschade bij houten funderingen. **Verzilting en beschikbaarheid van zoetwater;** Minder zoetwateraanvoer vanuit de grote rivieren zorgt voor minder tegendruk en leidt tot zoutindringing via de grote rivieren. De verzilting van de Rijn-Maasmonding heeft gevolgen voor de scheepvaart vanwege maatregelen om verzilting tegen te gaan waaronder schutbeperkingen en sluisstremmingen. Ook zijn de Haringsvlietsluizen gesloten (geweest) en is de Klimaatbestendige Wateraanvoer (KWA) ingezet, verder zijn er in perioden van langdurige droogte beperkingen in het doorspoelen van het Volkerak-Zoommeer en polders.
- **Onomkeerbare schade;** Tekort aan beschikbaarheid van water in het (regionaal) watersysteem leidt tot risico's voor waterkeringen en/of onomkeerbare schade aan natuur. Om dit te voorkomen Kunnen waterschappen een tijdelijk onttrekkingsverbod instellen. Een onttrekkingsverbod heeft gevolgen voor verschillende sectoren onder andere de land- en tuinbouw.
- **Waterkwaliteit;** Een hoge watertemperatuur heeft negatief effect op de waterkwaliteit. Dit leidt tot ecologische schade, groei van blauwalg en vissterfte. De verslechterde waterkwaliteit kan op zwemwaterlocaties leiden tot negatieve zwemadviezen.

2. *Kan GS aangeven welke delen van Zuid-Holland momenteel het meest kwetsbaar zijn voor de droogte en het waterkort?*

Antwoord

Het meest kwetsbaar voor droogte en watertekort in Zuid-Holland zijn de gebieden met veen in de ondergrond vanwege de stabiliteit van waterkeringen en veendijken in het bijzonder, het voorkomen van klink en zetting en de natuurgebieden die afhankelijk zijn van (zoet) oppervlaktewater waarbij sprake is van onomkeerbare schade als zij onvoldoende of water van slechte kwaliteit ontvangen.

3. *Wanneer bij een watertekort niet meer aan de waterbehoeften voor alle functies kan worden voldaan moet er prioritering plaats vinden. Is hiervoor een verdringingsreeks opgesteld dat aangeeft welke belangen voorrang krijgen bij het water dat nog beschikbaar is? Zo ja, hoe ziet de verdringingsreeks voor de provincie Zuid-Holland er uit, welke belangen krijgen voorrang en welke uiteindelijk niet? Zo nee, hoe wordt dan de prioriteiten gesteld?*

Antwoord

Ja, het Rijk heeft een verdringingsreeks opgesteld. De verdringingsreeks geeft een rangorde voor de verdeling van het beschikbare zoetwater bij waterschaarste of dreigende waterschaarste (zie de figuur hieronder). De verdringingsreeks bestaat uit 4 categorieën. De rangorde van belangen binnen de categorieën 1 en 2 is in het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) vastgelegd. Dit staat in artikel 3.14. Binnen de categorieën 3 en 4 legt het Bkl geen rangorde vast.

De verdringingsreeks is in 2009 door het Rijk wettelijk verankerd in de Waterwet en in 2024 in de Omgevingswet opgenomen. De verdringingsreeks geeft een rangorde voor de

Verdringingsreeks			
categorie 1	categorie 2	categorie 3	categorie 4
veiligheid en voorkomen van onomkeerbare schade	nutsvoorzieningen (in verband met leveringszekerheid)	kleinschalig hoogwaardig gebruik	overige belangen (economische afweging, ook voor natuur)
1. stabiliteit van waterkeringen 2. voorkomen van klink en zetting (veen en hoogveen) 3. natuur, voor zover het gaat om onomkeerbare schade	1. drinkwatervoorziening 2. energievoorziening	• tijdelijke beregening • kapitaalintensieve gewassen • Verwerken van industrieel proceswater	• scheepvaart • landbouw • natuur • industrie • waterrecreatie • binnenvisserij • drinkwatervoorziening (anders dan belang van leveringszekerheid) • energievoorziening (anders dan belang van leveringszekerheid) • overige belangen
gaat voor →	gaat voor →	gaat voor →	-

verdeling van het beschikbare zoetwater bij waterschaarste of dreigende waterschaarste. Hiermee zijn waterbeheerders, zoals Rijkswaterstaat en waterschappen, verplicht deze vaste rangorde te volgen bij een dreigend watertekort. Ook in Zuid-Holland is de wettelijke verdringingsreeks van toepassing en deze wordt door de waterbeheerders gehanteerd.

4. *Zuid-Holland is afhankelijk van water dat vanuit andere regio's wordt aangevoerd. Hoe werkt de provincie op dit moment samen met andere regio's om in voldoende water voor Zuid-Holland te voorzien?*

Antwoord

De provincie heeft geen uitvoerende (operationele) rol in de verdeling van het oppervlaktewater binnen de regionale watersystemen. Die verantwoordelijkheid ligt bij de waterbeheerders, namelijk Rijkswaterstaat voor het hoofdwatersysteem (rivieren, kanalen en meren) en bij de waterschappen voor het regionale oppervlaktewater.

Tijdens langdurige droogte en watertekort gaan de waterbeheerders met elkaar in overleg om af te stemmen hoe het beschikbare water kan worden verdeeld. Dit gebeurt op regionaal niveau in het Regionaal Droogte Overleg (RDO) West Midden Nederland. Daarbij gaan zij uit van bestaande afspraken die zijn gemaakt met in achtneming van de landelijke verdringingsreeks. De provincie neemt deel aan het RDO om de droogtesituatie actief te volgen en af te stemmen vanuit onze eigen verantwoordelijkheden, waaronder toezicht en vaarwegbeheer.

Op landelijk niveau vindt overleg plaats in de Landelijke Coördinatiecommissie Waterverdeling (LCW). Hierin zitten vertegenwoordigers vanuit ieder RDO, RWS, ministerie van I&W en LVVN. Het IPO en VGN zitten als toehoorder bij deze overleggen. In de LCW wordt op landelijk niveau gekeken hoe het beschikbare water, op basis van de landelijke verdringingsreeks droogte, wordt verdeeld.

Regulier vindt in het kader van het Deltaprogramma Zoetwater overleg plaats tussen alle betrokken overheden en partijen over zoetwaterbeschikbaarheid op de middellange termijn en worden maatregelen gerealiseerd om de waterbeschikbaarheid te optimaliseren. Zuid-

Holland profiteert op dit moment van de gerealiseerde capaciteitsvergroting van de Klimaatbestendige Wateraanvoer (KWA). Maatregelen in het watersysteem kunnen tekorten beperken, maar niet helemaal oplossen. Daarom zullen watergebruikers ook zelf moeten anticiperen op verminderende beschikbaarheid van zoet water en toenemende verzilting.

5. *In welke mate neemt het risico op verzilting van oppervlaktewater en grondwater in Zuid-Holland toe en welke gevolgen heeft dit voor landbouw, tuinbouw (met name de open teelten), natuur, de (zwem)waterkwaliteit en de drinkwatervoorziening in zijn totaliteit?*

Antwoord

De mate van toename van verzilting hangt af van de locatie en van het type verzilting. Verzilting in Zuid-Holland wordt veroorzaakt door brak grondwater dat omhoogkomt (zoute kwel) en door brakwater vanuit de Nieuwe Waterweg als de afvoer van de Rijn en de Maas extreem laag is. Het risico op verzilting van oppervlaktewater en grondwater wordt groter door zeespiegelstijging en afnemende rivierafvoeren.² Met name in een strook van enkele kilometers langs de kust zal de verzilting via het grondwater toenemen als gevolg van zeespiegelstijging. Het risico op verzilting via het oppervlaktewater is vooral groot bij lage rivierafvoeren, zoals deze zomer. Zout water kan dan via sluizen en innamepunten het regionale watersysteem verzilten.

Het gevolg van toenemende verzilting is afhankelijk van de locatie en van de gevoeligheid van een functie of teelt voor verzilting of droogte en van de mate en duur van verzilting. Zoutlek via sluizen is schadelijk voor de ecologie in de nabijheid van de sluis, maar dat effect neemt af met de afstand tot de sluis. De teelten in de Greenports zijn gevoelig voor verzilting. Daarom wordt in de Greenports primair opgevangen regenwater benut als gietwater en hebben veel ondernemers een ontziltingsinstallatie voor aanvullende gietwatervoorziening. Innamepunten voor drinkwater liggen ver landinwaarts en zijn daardoor robuust tegen verzilting. De drinkwatervoorziening is wel kwetsbaar bij lage rivierafvoeren, omdat verontreinigingen dan minder verdund worden. Drinkwaterbedrijf Oasen anticipeert al op toenemende verzilting door rekening te houden met de inzet van ontziltingsinstallaties.

6. *Wat zijn op dit moment en wellicht de komende weken de gevolgen voor de scheepvaart en welke kwetsbaarheden in de logistiek brengt dit met zich mee? Is onze provincie daar voldoende op voorbereid? Wat doet de provincie om de gevolgen voor scheepvaart en logistiek zoveel mogelijk te beperken?*

Antwoord

Afgelopen zomer heeft het watertekort tot beperkingen geleid voor de scheepvaart. Sluizen in Zuid-Holland werden minder gesloten en door de lage Rijnafvoer konden schepen minder lading meenemen. Dit leidt tot een verminderde betrouwbaarheid van de binnenvaart en de logistieke keten.

In de afgelopen weken bestond het risico dat vertragingen verder opliepen of routes onbeschikbaar werden. Hierdoor hebben goederen zich moeten verplaatsen naar andere modaliteiten, zoals weg- of spoorvervoer.

De provincie volgt de ontwikkelingen nauwgezet en staat in contact met betrokken vaarwegbeheerders, Rijkswaterstaat, havens, gemeenten en logistieke partners. Er zijn

² [Verzilting – oorzaken, gevolgen en maatregelen | Informatiepunt Leefomgeving](#)

protocollen gemaakt hoe we om gaan met watertekorten. Tegelijkertijd laat een situatie als deze zien dat alertheid noodzakelijk blijft, omdat de impact afhankelijk is van de duur en verdere ontwikkeling van de situatie.

De provincie zet zich in om de gevolgen voor de scheepvaart en logistiek zoveel mogelijk te beperken. Daarbij ligt de nadruk op intensieve afstemming met betrokken overheden en sectorpartijen en het delen van actuele informatie over de situatie en de beperkingen. Daarnaast worden de logistieke effecten gemonitord, zodat er eventueel aanvullende maatregelen getroffen kunnen worden. Voor de langere termijn wordt er gekeken naar het versterken van de weerbaarheid van het logistieke systeem door bijvoorbeeld betere informatiesystemen en sterkere binnenhavens

7. Wegen zijn kwetsbaar door droogte. Op welke wijze probeert PZH de kwetsbaarheid van wegen als gevolg van (ongelijke zakkingen door) bodemdaling te voorkomen?

Antwoord

Bodemdaling, zowel autonoom als ten gevolge van droogte, treedt voornamelijk op in gebieden met een zettingsgevoelige ondergrond, zoals veen- en kleigronden. De provincie houdt hier bij de aanleg, het beheer en het onderhoud van wegen rekening mee.

Bij de aanleg van nieuwe wegen kan zetting worden beperkt door toepassing van speciale constructies, zoals een paalfundering, een paalmatras of lichtgewicht ophoogmateriaal (bijvoorbeeld EPS, een vorm van piepschuim). Een aantal van onze wegen zijn op deze manier aangelegd. Deze constructies zijn echter aanzienlijk duurder dan een traditionele wegconstructie en worden daarom alleen toegepast waar de lokale omstandigheden en risico's dit rechtvaardigen. Conform de technische eisen wordt uitgegaan van maximaal 10 cm zetting over een periode van 30 jaar.

In het beheer en onderhoud vormen met name ongelijke zettingen een aandachtspunt. De ondergrond en de wegconstructie kunnen ongelijkmatig zakken, waardoor onvlakheid en scheurvorming kunnen ontstaan. Ook kunnen hoogteverschillen ontstaan bij de overgang van wegen naar zettingsvrije constructies, zoals bruggen, viaducten en duikers. Dit kan gevolgen hebben voor de verkeersveiligheid en de bereikbaarheid van aanliggende percelen. Waar nodig worden deze effecten met beheer- en onderhoudsmaatregelen aangepakt. Waar de bodem blijft dalen, kan het in het uiterste geval nodig zijn een deel van een weg op te hogen. Dit is een ingrijpende en kostbare maatregel.

Klimaatverandering kan de bestaande bodemdaling versterken door langere en frequentere perioden van droogte. Dit kan leiden tot meer schade, een grotere onderhoudsbehoefte en kortere onderhoudscycli. Om de mogelijke gevolgen hiervan voor het areaal beter in beeld te brengen, actualiseert de provincie in 2027 de klimaatstresstest voor de provinciale infrastructuur. Deze geeft een indicatie van potentieel kwetsbare locaties, maar geen exacte voorspelling van de mate van bodemdaling. Dit is afhankelijk van lokale omstandigheden, zoals bodemgesteldheid en waterpeil, waarvan een deel buiten de directe invloed van de provincie ligt.

De huidige aanpak van het meenemen van bodemdaling bij aanleg, monitoring, beheer en onderhoud is het uitgangspunt. Op basis van de uitkomsten van de klimaatstresstest kan vervolgens worden bepaald waar eventueel aanvullende maatregelen of een aangepaste beheerstrategie nodig zijn. Een generieke maatregel om de gevolgen van door

klimaatverandering versterkte bodemdaling vooraf te voorkomen, is niet doelmatig zolang de locaties en omvang van de toekomstige problematiek onvoldoende bekend zijn.

8. *Welke maatregelen worden momenteel genomen door PZH, de waterschappen in Zuid-Holland en Rijkswaterstaat om de beschikbaarheid van voldoende zoet water te waarborgen?*

Antwoord

De waterbeheerders (waterschappen en Rijkswaterstaat) nemen vooruitlopend op de (droge) zomerperiode verschillende maatregelen om problemen door watertekorten te voorkomen. Al in het voorjaar is het waterpeil in het IJsselmeer verhoogd om zoveel mogelijk buffer op te bouwen. Via de Klimaatbestendige Wateraanvoer (KWA) wordt op maximale capaciteit water vanuit Utrecht naar Zuid-Holland aangevoerd. Hieronder staan de belangrijkste maatregelen per waterschap genoemd om de beschikbaarheid van zoetwater te waarborgen, die sommige gevallen hebben geleid tot beperkingen of hinder voor gebruikers.

Hoogheemraadschap van Delfland

Delfland heeft maatregelen ingezet om zoetwater vast te houden en verzilting tegen te gaan. Denk aan beperkingen op het schutten van sluizen aan de Nieuwe Maas en beperkingen. Op 5 augustus 2026 is een verbod ingesteld op het onttrekken van oppervlaktewater uit het regionale watersysteem. Per 27 augustus 2026 is het onttrekkingsverbod opgeheven. Deze maatregelen hebben gevolgen gehad voor bedrijven die afhankelijk zijn van binnenvaarttransport, de recreatievaart, de glastuinbouw en andere gebruikers van oppervlaktewater, zoals landbouw, sportverenigingen en volkstuinen.

Hoogheemraadschap van Rijnland

Rijnland heeft extra zoetwaterbuffers en tijdelijke bergingscapaciteit ingezet om voldoende zoetwater beschikbaar te houden en het inlaten van verzilt water zoveel mogelijk te voorkomen. Het hoogheemraadschap van Rijnland heeft het doorspoelen van polders gestaakt om water te besparen. Er is geen structureel onttrekkingsverbod voor oppervlaktewater ingesteld. Aan inwoners en watergebruikers is wel gevraagd zuinig met water om te gaan.

Waterschap Rivierenland

Rivierenland heeft extra water ingelaten op onder meer de Linge en geprobeerd water zo veel mogelijk vast te houden. Het waterschap heeft de provincie Zuid-Holland als vaarwegbeheerder gevraagd de sluizen op het Merwedekanaal beperkt te schutten, waardoor de scheepvaart daar beperkt kan worden. Deze maatregel is gericht op het vasthouden van voldoende zoetwater. Inmiddels is deze maatregel opgeheven.

Waterschap Hollandse Delta

Hollandse Delta heeft beperkingen ingesteld op het onttrekken van oppervlaktewater, onder meer op de Kop van Goeree-Overflakkee en in delen van de Hoeksche Waard. Ook heeft het waterschap het schutten bij de Voorne Sluis beperkt om verzilting van het Brielse Meer tegen te gaan. Deze maatregelen hebben gevolgen voor agrariërs en andere gebruikers van oppervlaktewater en voor de beroeps- en recreatievaart.

Hoogheemraadschap Schieland en Krimpenerwaard

Schieland en de Krimpenerwaard hebben geen structureel onttrekkingsverbod voor oppervlaktewater ingesteld. Wel is aan inwoners, agrariërs en bedrijven gevraagd verstandig en zuinig met water om te gaan.

Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden

De Stichtse Rijnlanden heeft geen structureel onttrekkingsverbod voor oppervlaktewater in het Zuid-Hollandse deel van het beheergebied ingesteld. Het waterschap heeft wel aan gebruikers gevraagd om zo terughoudend mogelijk oppervlaktewater te onttrekken en aan agrariërs om beregening en onttrekkingen met elkaar af te stemmen om piekbelasting te voorkomen.

Waterschap Amstel, Gooi en Vecht

Een klein deel van het beheergebied van Amstel, Gooi en Vecht ligt in Zuid-Holland. In dit Zuid-Hollandse deel zijn geen specifieke beperkende maatregelen voor agrariërs, bedrijven of inwoners ingesteld.

Zuid-Holland

Voor provincie Zuid-Holland geldt in algemene zin dat onttrekkingsverboden kunnen gevolgen hebben voor gebruikers uit categorie 3 en 4 van de verdringingsreeks. De stremming van sluizen heeft directe gevolgen voor de bedrijven die afhankelijk zijn van binnenvaarttransport en op de recreatievaart. Onttrekkingsverboden hebben impact op het koelen van de (provinciale) bruggen vanwege het risico op storingen. Ook andere gebruikers van oppervlaktewater worden hierdoor geraakt, zoals sportverenigingen, volkstuinen, landbouw en recreatie.

9. *Zijn er op dit moment beperkingen of andere maatregelen van kracht voor agrariërs, bedrijven of inwoners in Zuid-Holland als gevolg van de toenemende droogte? Zo ja, welke?*

Antwoord

Ja, zie antwoord op vraag 8.

10. *Kan GS aangeven in hoeverre de huidige infrastructuur voor zoetwateraanvoer en waterberging in Zuid-Holland voldoende is om een periode van langdurige droogte op te vangen?*

Antwoord

Watertekort wordt veroorzaakt door een lage afvoer van de grote rivieren en een hoog neerslag tekort. De infrastructuur is de afgelopen jaren geoptimaliseerd, zo is bijvoorbeeld de Klimaatbestendige Wateraanvoer (KWA) met financiering uit het Deltafonds in capaciteit verdubbeld. Ondanks deze investeringen kan nog altijd een tekort aan water ontstaan omdat het aanbod (neerslag of afvoer van de grote rivieren) onvoldoende is. Maatregelen in het watersysteem kunnen een tekort aan zoet water beperken, maar niet helemaal oplossen.

Heeft PZH daar voldoende contact en overleg over met de Zuid-Hollandse Waterschappen en drinkwaterbedrijven?

Antwoord

Ja, zowel in het kader van het Deltaprogramma Zoetwater als bilateraal heeft PZH intensief contact over waterbeschikbaarheid met de Zuid-Hollandse waterschappen en drinkwaterbedrijven.

11. Kan GS aangeven welke investeringen in de afgelopen jaren gedaan zijn om Zuid-Holland weerbaarder te maken tegen droogte en verzilting en welke aanvullende maatregelen zijn volgens GS noodzakelijk?

Antwoord

In de afgelopen jaren zijn door de waterschappen, drinkwaterbedrijven en ondernemers investeringen gedaan in het watersysteem om Zuid-Holland weerbaar te maken tegen extreme droogte.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van maatregelen die in het kader van het Deltaprogramma Zoetwater zijn geprogrammeerd in de periode 2015 – 2027.

Maatregelen in Deltaplan Zoetwater fase 1 en fase 2 (2015 – 2027)					
Maatregel	Trekker	Investering	Bijdrage Rijk (Deltafonds)	Regionale financiering	Status
Uitbreiding capaciteit KWA	HDSR	38	38	0	Gereed
Doorvoer Krimpenerwaard	HHSK	15	7,5	7,5	Voorbereiding
Inlaat Kromme Rijn	HDSR	10	5	5	Voorbereiding
Beter Benutten Bergsluis	HHD	2,8	1,4	1,4	Uitvoering
Brielse Meer – automatisering inlaten	WSHD	5	2,5	2,5	Gereed
Brielse Meer - onderzoek	WSHD	0,4	0,2	0,2	Gereed
COASTAR kustduinen (brakwaterwinning)	Dunea	4,2	0,6	3,6	Gereed
COASTAR Rotterdam: Cities2recharge (Urban Water Buffer)	Rotterdam	1,9	0,5	1,4	Uitvoering
COASTAR pilot Waterbank Westland (pilot De Hooghe Beer)	Coöperatie	3	0,8	2,2	Uitvoering
Vergroten eigen weerbaarheid (bufferen, doelmatig doorspoelen, aanpak droogtegevoelige keringen, etc.)	Diversen	> 60	0	> 60	Gereed
Totaal		> 140	56,7	>83	

